

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
శ్రీ వేంకటేశ్వర భక్తి ఛానల్

శ్రీమద్రామానుజం
అయోధ్యాకాండ
ధర్మపథం

11 వ అఖండ పాఠయణం

11-06-2024 - మంగళవారము

పాఠయణ సర్గలు : 05

సర్గల వరుస సంఖ్యలు : 40,41,42,43,44

పాఠయణ సర్గల శ్లోకాల సంఖ్య

51+21+35+24+31 = 162 శ్లోకాలు

యోగవౌశిష్టం మరియు ధన్వంతరి మహామర్తత

పాఠయణ శ్లోకములు - 25 శ్లోకాలు

ఋత్తము పాఠయణ శ్లోకాల సంఖ్య - 187 శ్లోకాలు

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అయోధ్యాకాండ అఖండ పారాయణము

శుక్ల పంచమి
ఆశ్లేష

11-06-2024
మంగళవారము

శ్రీ గురు ధ్యానమ్

గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణుః, గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్పరంబ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

శ్రీవేంకటాద్రినిలయః, కమలాకాముకః పుమాన్ ।
అభంగురవిభూతిర్నస్తరంగయతు మంగళమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే,విరాజమానస్య,శ్రీపద్మావతీజానేః, అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీరామచంద్రరూపాంతరస్య, భగవతః, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినస్సన్నిధౌ, హనుమత్ సీతాలక్ష్మణ, భరతశత్రుఘ్న, పరివారసమేత, శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణః, పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, అస్మిన్ భువనే, సమస్తాధివ్యాధీనాం,నివారణార్థం, భారతవర్షే విద్యావిత్తవాణిజ్య కృషివైద్యవైజ్ఞానిక, దేశరక్షణాదిరంగేషు, విద్యమానానామ్, ఆస్తికమహాజనానాం, సర్వేషాం,సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్యైశ్వర్య, సద్బుద్ధిత్యాది, సర్వశుభ ఫలప్రాప్త్యర్థం, ధర్మాచరణద్వారా శ్రీరామరాజ్యస్య,పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, ఉద్యోగార్థినాం,సముచితోద్యోగప్రాప్త్యర్థం, దంపతీనాం, అనుకూలదాంపత్యసిద్ధ్యర్థం, సంతానస్య పితృవాక్యపరిపాలనానుకూల బుద్ధిప్రచోదనార్థం, సకలకార్యసిద్ధ్యర్థం గోసంరక్షణార్థంచ, శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణే, అయోధ్యాకాండే, చత్వారింశసర్గతః,చతుశ్చత్వారింశసర్గాంత్ర శ్లోక పారాయణం, తథా, శ్రీ మద్యోగవాసిష్ఠే విషూచికా మహామారీ నివారకస్య మహామంత్రస్య పారాయణం, శ్రీధన్వంతరి మంత్ర పారాయణంచ, అన్యోన్యసాహాయ్యేన, ఆచార్యముఖేన, కరిష్యామహే.

శ్రీ వాల్మీకి ప్రార్థన - కూజంతం రామరామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థన - మనోజవం మారుతతుల్యవేగం జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్ ।
వాతాత్మజం వానరయూధముఖ్యం శ్రీరామదూతం శిరసా నమామి ॥

శ్రీ రామాయణ ప్రార్థన - వాల్మీకిగిరి సంభూతా రామసాగర గామినీ ।
పునాతి భువనం పుణ్యా రామాయణ మహానదీ ॥

శ్రీ రామ ప్రార్థన - అయోధ్యాభ్యేతు గుర్వర్థే త్యక్త్యా రాజ్యం గిరౌ వసన్ ।
పాదుకే భరతాయాదాత్ సరామః శరణం మమ ॥

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే చత్వారింశస్సర్గః

అథ రామశ్చ సీతా చ లక్ష్మణశ్చ కృతాశ్చలిః ।
ఉపసంగృహ్య రాజానం చక్రుర్దీనాః ప్రదక్షణమ్ ॥ 40.1 ॥

తం చాపి సమనుజ్ఞాప్య ధర్మజ్ఞస్సీతయా సహ ।
రాఘవశ్శోకసమ్మూఢః జననీమభ్యవాదయత్ ॥ 40.2 ॥

అన్వక్షం లక్ష్మణో భ్రాతుః కౌసల్యామభ్యవాదయత్ ।
అథ మాతుస్సుమిత్రాయాః జగ్రాహ చరణౌ పునః ॥ 40.3 ॥

తం వన్దమానం రుదతీ మాతా సౌమిత్రమబ్రవీత్ ।
హితకామా మహాబాహుం మూర్ఖ్యుస్సామ్రూయ లక్ష్మణమ్ ॥ 40.4 ॥

సృష్టస్త్వం వనవాసాయ స్వనురక్తః సుహృజ్జనే ।
రామే ప్రమాదం మా కార్షిః పుత్ర భ్రాతరి గచ్ఛతి ॥ 40.5 ॥

వ్యసనీ వా సమృదో వా గతిరేష తవానఘు ।
ఏష లోకే సతాం ధీర్మః యజ్ఞేష్టవశగో భవేత్ ॥ 40.6 ॥

ఇదం హి వృత్తముచితం కులస్యాస్య సనాతనమ్ ।
దానం దీక్షా చ యజ్ఞేషు తనుత్యాగో మృధేషు చ ॥ 40.7 ॥

జ్యేష్ఠస్యాప్యనువృత్తిశ్చ రాజవంశస్య లక్షణమ్ ।
లక్ష్మణం త్వేవముక్త్యా సా సంసిద్ధం ప్రియరాఘవమ్ ।
సుమిత్రా గచ్ఛ గచ్ఛేతి పునఃపునరువాచ తమ్ ॥ 40.8 ॥

రామం దశరథం విద్ధి మాం విద్ధి జనకాత్మజామ్ ।
అయోధ్యామటవీం విద్ధి గచ్ఛ తాత యథాసుఖమ్ ॥ 40.9 ॥

తతః సుమస్త్రః కాకుత్స్థం ప్రాశ్చలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ।
వినీతో వినయజ్ఞశ్చ మోతలిర్వాసవం యథా ॥ 40.10 ॥

ఆయసం హృదయం నూనం రామమాతురసంశయమ్ ।
యద్దేవగర్భప్రతిమే వనం యాతి న భిద్యతే ॥ 40.23 ॥

కృతకృత్యా హి వైదేహీ ఛాయేవానుగతా పతిమ్ ।
న జహోతి రతా ధర్మే మేరుమర్క-ప్రభా యథా ॥ 40.24 ॥

అహోలా లక్ష్మణ సిద్ధార్థః సతతం ప్రియవాదినమ్ ।
భ్రాతరం దేవసంకాశం యస్త్వం పరిచరిష్యసి ॥ 40.25 ॥

మహత్యేషా హి తే సిద్ధిః ఏష చాభ్యుదయో మహాన్ ।
ఏష స్వర్గస్య మార్గశ్చ యదేనమనుగచ్ఛసి ॥ 40.26 ॥

ఏవం వదంతస్తే సోఘం న శేకుర్బాప్సుమాగతమ్ ।
నరాస్తమనుగచ్ఛంతః ప్రియమిక్ష్వాకునన్దనమ్ ॥ 40.27 ॥

అథ రాజా వృత స్త్రీభిః దీనాభిరీనచేతనః ।
నిర్లగామ ప్రియం పుత్రం ద్రక్ష్యామీతి బ్రువన్ గృహాత్ ॥ 40.28 ॥

శుశ్రువే చాగ్రతః స్త్రీణాం రుదన్తీనాం మహాస్యనః ।
యథా నాదః కరేణూనాం బద్ధే మహతి కుంజరే ॥ 40.29 ॥

పితా హి రాజా కాకుత్స్థః శ్రీమాన్ సన్వస్తదాఽభవత్ ।
పరిపూర్ణశశీ కాలే గ్రహోణోపప్లుతో యథా ॥ 40.30 ॥

స చ శ్రీమానచిన్త్యాత్మా రామో దశరథాత్మజః ।
సూతం సఞ్చోదయామాస త్వరితం వాహ్యతామితి ॥ 40.31 ॥

రామో యాహీతి సూతం తం తిష్ఠేతి స జనస్తదా ।
ఉభయం నాశకత్ సూతః కర్తుమధ్వని చోదితః ॥ 40.32 ॥

నిరచ్ఛ్రుతి మహాబాహౌ రామే పౌరజనాశ్రుభిః ।
పతితైరభ్యవహితం ప్రశశామ మహీరజః ॥ 40.33 ॥

రుదితాశ్రుపరిద్యూనం హాహాకృతమచేతనమ్ ।
ప్రయాణే రాఘవస్యాసీత్ పురం పరమపీడితమ్ ॥ 40.34 ॥

సుప్రావ నయనైస్త్రిణామ్ ఆస్రమాయాససమ్భవమ్ ।
మీనసంక్షోభచలితైః సలిలం పఙ్కజైరివ ॥ 40.35 ॥

దృష్ట్వా తు నృపతిః శ్రీమాన్ ఏకచిత్తగతం పురమ్ ।
నిపపాత్తైవ దుఃఖేన హతమూల ఇవ ద్రుమః ॥ 40.36 ॥

తతో హలహలాశబ్దః జజ్ఞే రామస్య పృష్ఠతః ।
నరాణాం ప్రేక్ష్య రాజానం సీదంతం భృశదుఃఖితమ్ ॥ 40.37 ॥

హా రామేతి జనాః కేచిత్ రామమాతేతి చాపరే ।
అంతఃపురం సమ్పృద్ధం చ క్రోశంతః పర్యదేవయన్ ॥ 40.38 ॥

అన్వీక్షమాణో రామస్తు విషణ్ణం భ్రాంతచేతసమ్ ।
రాజానం మాతరం చైవ దదర్శానుగతౌ పథి ॥ 40.39 ॥

స బద్ధ ఇవ పాశేన కిశోరో మాతరం యథా ।
ధర్మపాశేన సంక్షిప్తః ప్రకాశం నాభ్యుదైక్షత ॥ 40.40 ॥

పదాతినౌ చ యానార్హౌ అదుఃఖార్హౌ సుఖోచితౌ ।
దృష్ట్వా సంచోదయామోస శీఘ్రం యాహీతి సారథిమ్ ॥ 40.41 ॥

న హి తత్ పురుషవ్యాఘ్రః దుఃఖదం దర్శనం పితుః ।
మాతుశ్చ సహితుం శక్తః తోత్రార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ 40.42 ॥

ప్రత్యగారమివాయాన్తి వత్సలా వత్సకారణాత్ ।
బద్ధవత్సా యథా ధేనుః రామమాతౌ భ్యధావత ॥ 40.43 ॥

తథా రుదన్తిం కౌసల్యాం రథం తమనుధావతీమ్ ।
క్రోశన్తిం రామ రామేతి హా సీతే లక్ష्మణేతి చ ॥ 40.44 ॥

రామలక్ష్మణసీతార్థం ప్రవన్తిం వారి నేత్రజమ్ ।
అసకృత్ ప్రైక్షత స తాం నృత్యన్తిమివ మాతరమ్ ॥ 40.45 ॥

తిష్ఠేతి రాజా చుక్రోశ యాహి యాహీతి రాఘవః ।
సుమన్తస్య బభూవాత్మా చక్రయోరివ చాన్తరా ॥ 40.46 ॥

నాశ్రౌషమితి రాజానమ్ ఉపాలభోఽపి వక్ష్యసి ।
చిరం దుఃఖస్య పాపిష్ఠమ్ ఇతి రామస్తమబ్రవీత్ ॥ 40.47 ॥

రామస్య స వచః కుర్యన్ అనుజ్ఞాప్య చ తం జనమ్ ।
వ్రజతోఽపి హయాన్ శీఘ్రం చోదయామాస సారథిః ॥ 40.48 ॥

న్యవర్తత జనో రాజ్ఞః రామం కృత్వా ప్రదక్షిణమ్ ।
మనసాప్యశ్రువేగైశ్చ న న్యవర్తత మానుషమ్ ॥ 40.49 ॥

యమిచ్ఛేత్పునరాయాన్తం నైనం దూరమనువ్రజేత్ ।
ఇత్యమాత్యా మహారాజమ్ ఊచుర్దశరథం వచః ॥ 40.50 ॥

తేషాం వచస్సర్వగుణోపపన్నం, ప్రస్విన్నగాత్రః ప్రవిషణ్ణరూపః ।
నిశమ్య రాజా కృపణః సభార్యః, వ్యవస్థితస్తం సుతమీక్షమాణః ॥ 40.51 ॥

**ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే
చత్వారింశస్సర్గః**

**అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే
ఏకచత్వారింశస్సర్గః**

తస్మింస్తు పురుషవ్యాఘ్రే వినిర్యాతే కృతాఙ్గాలౌ ।
ఆర్తశబ్దోఽథ సంజఙ్ఘే స్త్రీణామంతఃపురే మహాన్ ॥ 41.1 ॥

అనాథస్య జనస్యాస్య దుర్బలస్య తపస్వినః ।
యో గతిశ్చరణం చాసీత్ స నాథః క్వ ను గచ్ఛతి ॥ 41.2 ॥

న క్రుధ్యత్యభిశస్తోఽపి క్రోధనీయాని వర్జయన్ ।
క్రుద్ధాన్ ప్రసాదయన్ సర్వాన్ సమదుఃఖః క్వచిద్గతః ॥ 41.3 ॥

కౌసల్యాయాం మహాతేజాః యథా మాతరి వర్తతే ।
తథా యో వర్తతేఽస్మాసు మహాత్మా క్వ ను గచ్ఛతి ॥ 41.4 ॥

కైకేయ్యా క్లిశ్యమానేన రాజ్ఞా సఙ్ఘోదితో వనమ్ ।
పరిత్రాతా జనస్యాస్య జగతః క్వ ను గచ్ఛతి ॥ 41.5 ॥

అహెలా నిశ్చేతనో రాజా జీవలోకస్య సమ్ప్రియమ్ ।
ధర్మ్యం సత్యవ్రతం రామం వనవాసే ప్రవత్స్యతి ॥ 41.6 ॥

ఇతి సర్వా మహిష్యస్తాః వివత్సా ఇవ ధేనవః ।
రురుదుశ్చైవ దుఃఖార్తాః సస్వరం చ విచుక్రుశుః ॥ 41.7 ॥

స తమంతఃపురే ఘోరమ్ ఆర్తశబ్దం మహీపతిః ।
పుత్రశోకాభిసంతప్తః శ్రుత్వా చాసీత్పుదుఃఖితః ॥ 41.8 ॥

నాగ్నిహెలాత్రాణ్యహూయంత నాపచన్ గృహమేధినః
అకుర్వన్ ప్రజాః కార్యం సూర్యశ్చాంతరధీయత ॥ 41.9 ॥

వ్యస్యజన్ కబలాన్నాగాః గావో వత్సాన్ పాయయన్ ।
పుత్రం ప్రథమజం లబ్ధ్వా జననీ నాభ్యనన్తత ॥ 41.10 ॥

తతస్త్వయోధ్యా రహితా మహాత్మనా, పురందంజేవ మహీ సపర్యతా ।
చచాల ఘోరం భయశోకపీడితా, సనాగయోధాశ్వగణా ననాద చ ॥ 41.21 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే
ఏకచత్వారింశస్సర్గః**

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్విచత్వారింశస్సర్గః

యావత్తు నిర్యతస్త్వయ రజోరూపమదృశ్యత ।
నైవేక్ష్యాకువరస్తావత్ సంజహాత్మచక్షుషీ ॥ 42.1 ॥

యావద్రాజా ప్రియం పుత్రం పశ్యత్యత్యన్తధార్మికమ్ ।
తావద్వ్యవర్థతేవాస్య ధరణ్యాం పుత్రదర్శనే ॥ 42.2 ॥

న పశ్యతి రజోఽప్యస్య యదా రామస్య భూమిపః ।
తదాఽర్తుశ్చ విషణ్ణశ్చ పసాత ధరణీతలే ॥ 42.3 ॥

తస్య దక్షిణమన్వాగాత్ కౌసల్యా బాహుమజ్జనా ।
వామం చాస్యాన్వగాత్ పార్శ్వం కైకేయా భరతప్రియా ॥ 42.4 ॥

తాం నయేన చ సమ్పన్నః ధర్మేణ వినయేన చ ।
ఉవాచ రాజా కైకేయాం సమీక్ష్య వ్యథితేన్ద్రియః ॥ 42.5 ॥

కైకేయి మా మమాజ్ఞాని స్ప్రాక్షీస్త్వం దుష్టచారిణీ ।
న హి త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛామి న భార్యా న చ బాన్ధవీ ॥ 42.6 ॥

యే చ త్వామనుజీవన్తి నాహం తేషాం న తే మమ ।
కేవలార్థపరాం హి త్వాం త్యక్తధర్మాం త్యజామ్యహమ్ ॥ 42.7 ॥

అగృహ్లాం యచ్ఛ తే పాణిమ్ అగ్నిం పర్యణయం చ యత్ ।
అనుజానామి తత్సర్పమ్ అస్మిన్ లోకే పరత్ర చ ॥ 42.8 ॥

భరతశ్చేత్రతీతః స్యాత్ రాజ్యం ప్రాప్యేదమవ్యయమ్ ।
యన్మే స దద్యాత్ప్రత్రర్థం మామాం తద్దత్తమాగమత్ ॥ 42.9 ॥

అథ రేణుసముధ్వస్తం సముతాప్య నరాధిపమ్ ।
 న్యవర్తత తదా దేవీ కౌసల్యా శోకకర్చితా ॥ 42.10 ॥

హత్వేవ బ్రాహ్మణం కామాత్ స్పృష్ట్యాగ్నిమివ పాణినా ।
 అన్వతప్యత ధర్మాత్మా పుత్రం సశ్చైన్య తాపసమ్ ॥ 42.11 ॥

నివృత్త్యైవ నివృత్త్యైవ సీదతో రథవర్తమసు ।
 రాజ్ఞో నాతిబభౌ రూపం గ్రస్తస్యాంశుమతో యథా ॥ 42.12 ॥

విలలాప చ దుఃఖార్తః ప్రియం పుత్రమనుస్మరన్ ।
 నగరాంతమనుప్రాప్తం బుధ్వా పుత్రమథాబ్రవీత్ ॥ 42.13 ॥

వాహనానాం చ ముఖ్యానాం వహతాం తం మమాత్మజమ్ ।
 పదాని పథి దృశ్యన్తే స మహాత్మా న దృశ్యతే ॥ 42.14 ॥

యస్సుభేషూపధానేషు శేతే చననరూషితః ।
 వీజ్యమానో మహార్హాభిః స్త్రీభిర్మమ సుతోత్తమః ॥ 42.15 ॥

స నూనం క్వచిదేవాద్య వృక్షమూలముపాశ్రితః ।
 కాష్ఠం వా యది వాశ్మానమ్ ఉపధాయ శయిష్యతే ॥ 42.16 ॥

ఉత్థాస్యతి చ మేదిన్యాః కృపణః పాంసుకుణ్ఠితః ।
 వినిశ్చేసన్ ప్రస్రవణాత్ కరేణూనామివర్షభః ॥ 42.17 ॥

ద్రక్ష్యన్తి నూనం పురుషాః దీర్ఘబాహుం వనేచరాః ।
 రామముత్థాయ గచ్ఛన్తం లోకనాథమనాథవత్ ॥ 42.18 ॥

సా నూనం జనకస్యేష్టా సుతా సుఖసదోచితా ।
 కణ్ఠకాక్రమణాక్రాంతా వనమద్య గమిష్యతి ॥ 42.19 ॥

అనభిజ్ఞా వనానాం సా నూనం భయముపైష్యతి ।
 శ్వాపదానర్దితం శ్రుత్వా గమ్భీరం రోమహర్షణమ్ ॥ 42.20 ॥

సకామా భవ కైకేయి విధవా రాజ్యమావస ।
న హి తం పురుషవ్యాఘ్రం వినా జీవితముత్సహే ॥ 42.21 ॥

ఇత్యేవం విలపన్ రాజా జనోఘేనాభిసంవృతః ।
అపన్నాత ఇవారిష్టం ప్రవివేశ పురోత్తమమ్ ॥ 42.22 ॥

శూన్యచత్వరవేశ్మాంతాం సంవృతాపణదేవతామ్ ।
క్లాంతదుర్బలదుఃఖార్తాం నాత్యాకీర్ణమహాపథామ్ ॥ 42.23 ॥

తామవేక్ష్య పురీం సర్వాం రామమేవానుచింతయన్ ।
విలపన్ ప్రావిశద్రాజా గృహం సూర్య ఇవామ్బుదమ్ ॥ 42.24 ॥

మహాహ్రాదమివాక్షోభ్యం సుపరేన హృతోరగమ్ ।
రామేణ రహితం వేశ్మ వైదేహ్యో లక్ష్మణేన చ ॥ 42.25 ॥

అథ గదదశబ్దస్తు విలపన్మనుజాధిపః ।
ఉవాచ మృదుమందార్థం వచనం దీనమస్వరమ్ ॥ 42.26 ॥

కౌసల్యాయాం గృహం శీఘ్రం రామమాతుర్మయస్తు మామ్ ।
న హ్యాన్యత్ర మమాశ్వాసః హృదయస్య భవిష్యతి ॥ 42.27 ॥

ఇతి బ్రువంతం రాజానమ్ అనయన్ ద్వారదర్శినః ।
కౌసల్యాయా గృహం తత్ర న్యవేశ్యత వినీతవత్ ॥ 42.28 ॥

తతస్తస్య ప్రవిష్టస్య కౌసల్యాయా నివేశనమ్ ।
అధిరుహ్యోపి శయనం బభూవ టులితం మనః ॥ 42.29 ॥

పుత్రద్వయవిహీనం చ స్పృషయాఽపి వివర్జితమ్ ।
అపశ్యద్భవనం రాజా నష్టచన్ద్రమివామ్బురమ్ ॥ 42.30 ॥

తచ్చ దృష్ట్వా మహారాజః భుజముద్యమ్య వీర్యవాన్ ।
ఉచ్చైస్స్వరేణ చుక్రోశ హా రాఘవ జహాసి మామ్ ॥ 42.31 ॥

సుఖితా బత తం కాలం జీవిష్యన్తి నరోత్తమాః ।
పరిష్యజన్తో యే రామం ద్రక్ష్యన్తి పునరాగతమ్ ॥ 42.32 ॥

అథ రాత్ర్యాం ప్రపన్నాయాం కాలరాత్ర్యామివాత్మనః ।
అర్థరాత్రే దశరథః కౌసల్యామిదమబ్రవీత్ ॥ 42.33 ॥

రామం మేఽనుగతా దృష్టిః అద్యాపి న నివర్తతే ।
న త్వా పశ్యామి కౌసల్యే సాధు మాం పాణినా స్పృశ ॥ 42.34 ॥

తం రామమేవానువిచింతయంతం, సమీక్ష్య దేవీ శయనే నరేంద్రమ్ ।
ఉపోపవిశ్యాధికమార్తరూపా, వినిశ్యసన్తి విలలాప కృచ్ఛమ్ ॥ 42.35 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ద్విచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రిచత్వారింశస్సర్గః

తతః సమీక్ష్య శయనే సన్తం శోకేన పార్థివమ్ ।
కౌసల్యా పుత్రశోకార్తా తమువాచ మహీపతిమ్ ॥ 43.1 ॥

రాఘవే నరశార్దూలే విషముప్యాహిజిహ్మాగా ।
విచరిష్యతి కైకేయీ నిర్ముక్తేవ హి పన్నగే ॥ 43.2 ॥

వివాస్య రామం సుభగా లబ్ధకామా సమాహితా ।
త్రాసయిష్యతి మాం భూయః దుష్టాహిరివ వేశ్మని ॥ 43.3 ॥

అథ స్మ నగరే రామః చరన్ బైక్షం గృహే వసేత్ ।
కామకారో వరం దాతుమ్ అపి దాసం మమాత్మజమ్ ॥ 43.4 ॥

పాతయిత్వా తు కైకేయ్యా రామం స్థానాద్యథేష్టతః ।
ప్రదిష్టో రక్షసాం భాగః పర్వణీవాహితాగ్నినా ॥ 43.5 ॥

గజరాజగతిర్వీరః మహాబాహుర్ననుర్దరః ।
వనమావిశతే నూనం సభార్యస్సహ లక్ష్మణః ॥ 43.6 ॥

సాఽహం గౌరివ సింహేన వివత్సా వత్సలా కృతా ।
కైకేయ్యా పురుషవ్యాఘ్రు బాలవత్సేవ గౌర్బలాత్ ॥ 43.18 ॥

న హి తావద్గుణైర్జుష్టం సర్వశాస్త్రవిశారదమ్ ।
ఏకపుత్రా వినా పుత్రమ్ అహం జీవితుముత్సహే ॥ 43.19 ॥

న హి మే జీవితే కించిత్ సామర్థ్యమిహ కల్ప్యతే ।
అపశ్యన్త్యాః ప్రియం పుత్రం మహాబాహుం మహాబలమ్ ॥ 43.20 ॥

అయం హి మాం దీపయతే సముత్థితః, తనూజశోకప్రభవో హుతాశనః ।
మహీమిమాం రశ్మిభిరుద్ధతప్రభః, యథా నిదాఘే భగవాన్ దివాకరః ॥ 43.21 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రిచత్వారింశస్సర్గః

**అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే
చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః**

విలపన్తిం తథా తాం తు కౌసల్యాం ప్రమదోత్తమామ్ ।
ఇదం ధర్మే స్థితా ధర్మ్యం సుమిత్రా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 44.1 ॥

తవార్యే సద్గుణైర్మృక్తః స పుత్రః పురుషోత్తమః ।
కిం తే విలపితేనైవం కృపణం రుదితేన వా ॥ 44.2 ॥

యస్తవార్యే గతః పుత్రః త్యక్త్వా రాజ్యం మహాబలః ।
సాధు కుర్వన్ మహాత్మానం పితరం సత్యవాదినమ్ ॥ 44.3 ॥

శిష్టైరాచరితే సమ్యక్ శశ్వత్ ప్రేత్యఫలోదయే ।
రామో ధర్మే స్థితశ్చైష్టః న స శోచ్యః కదాచన ॥ 44.4 ॥

వర్తతే చోత్తమాం వృత్తిం లక్ష్మణోఽస్మిన్ సదానఘః ।
దయావాన్ సర్వభూతేషు లాభస్తస్య మహాత్మనః ॥ 44.5 ॥

అరణ్యవాసే యద్దుఃఖం జానతీ వై సుఖోచితా ।
అనుగచ్ఛతి వైదేహీ ధర్మాత్మానం తవాత్మజమ్ ॥ 44.6 ॥

కీర్తిభూతాం పతాకాం యః లోకే భ్రమయతి ప్రభుః ।
ధర్మసత్యవ్రతధనః కిం న ప్రాప్తుస్తవాత్మజః ॥ 44.7 ॥

వ్యక్తం రామస్య విజ్ఞాయ శౌచం మాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।
న గాత్రమంశుభిస్సూర్యః సంతాపయితుమర్హతి ॥ 44.8 ॥

శివస్సర్వేషు కాలేషు కాననేభ్యో వినిస్సృతః ।
రాఘవం యుక్తశీతోష్ణః సేవిష్యతి సుఖోఽనిలః ॥ 44.9 ॥

శయానమనఘం రాత్రౌ పితేవాభిపరిష్వజన్ ।
రశ్మిభిస్సంస్పృశన్ శీతైః చంద్రమాహ్లాదయిష్యతి ॥ 44.10 ॥

దదౌ చాస్రాణి దివ్యాని యస్మై బ్రహ్మ మహాజసే ।
దానవేంద్రం హతం దృష్ట్వా తిమిధ్వజసుతం రణాః ॥ 44.11 ॥

స శూరః పురుషవ్యాఘ్రుః స్వబాహుబలమాశ్రితః ।
అసన్తస్తోఽప్యరణస్థః వేశ్మనీవ నివత్స్యతి ॥ 44.12 ॥

యస్యేషుపథమాసాద్య వినాశం యాన్తి శత్రవః ।
కథం న పృథివీ తస్య శాసనే స్థాతుమర్హతి ॥ 44.13 ॥

యా శ్రీశ్చార్యం చ రామస్య యా చ కళ్యాణసత్త్వతా ।
నివృత్తారణ్యవాసస్స క్షిప్రం రాజ్యమవాప్స్యతి ॥ 44.14 ॥

సూర్యస్యాపి భవేత్ సూర్యః హ్యగ్నేరగ్నిః ప్రభోః ప్రభుః ।
శ్రియశ్శ్రీశ్చ భవేదగ్ర్యా కీర్తిః కీర్త్యాః క్షమాక్షమా ॥ 44.15 ॥

దైవతం దైవతానాం చ భూతానాం భూతసత్తమః ।
తస్య కే హ్యగుణా దేవి రాష్ట్రే వాఽప్యథవా పురే ॥ 44.16 ॥

పృథివ్యా స హ వైదేహ్యో శ్రియా చ పురుషర్షభః ।
క్షిప్రం తిస్యభిరేతాభిః సహ రామోఽభిషేక్ష్వతే ॥ 44.17 ॥

దుఃఖజం విస్సజత్యాస్రం నిష్క్రామస్తముదీక్ష్వ యమ్ ।
అయోధ్యాయాం జనాస్సర్వే శోకవేగసమాహతాః ॥ 44.18 ॥

కుశచీర ధరం దేవం గచ్ఛస్తమపరాజితమ్ ।
సీతేవానుగతా లక్ష్మీః తస్య కిం నామ దుర్లభమ్ ॥ 44.19 ॥

ధనుర్లహవరో యస్య బాణఖడ్గాస్త్రభృత్స్వయమ్ ।
లక్ష్మణో వ్రజతి హ్యగ్రే తస్య కిన్నామ దుర్లభమ్ ॥ 44.20 ॥

నివృత్తవనవాసం తం ద్రష్టాసి పునరాగతమ్ ।
జహి శోకం చ మోహం చ దేవి సత్యం బ్రవీమి తే ॥ 44.21 ॥

శిరసా చరణావేతౌ వన్తమానమనిన్దితే ।
పునర్ద్రక్ష్యసి కళ్యాణి పుత్రం చన్ద్రమివోదితమ్ ॥ 44.22 ॥

పునః ప్రవిష్టం దృష్ట్వా తమ్ అభిషిక్తం మహాశ్రియమ్ ।
సముత్సృక్ష్వసి నేత్రాభ్యాం క్షిప్రమానన్దజం పయః ॥ 44.23 ॥

మా శోకో దేవి దుఃఖం వా న రామే దృశ్యతేఽశివమ్ ।
క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి పుత్రం త్వం ససీతం సహలక్ష్మణమ్ ॥ 44.24 ॥

త్వయాఽశేషో జనశ్చైవ సమాశ్వాస్యో యదాఽనఘే ।
కిమిదానీమిదం దేవి కరోషి హృది విక్లబమ్ ॥ 44.25 ॥

నార్హా త్వం శోచితుం దేవి యస్యాస్తే రాఘవస్సుతః ।
న హి రామాత్పరో లోకే విద్యతే సత్పథే స్థితః ॥ 44.26 ॥

అభివాదయమానం తం దృష్ట్వా ససుహృదం సుతమ్ ।
ముదాలశ్రు మోక్ష్యసే క్షిప్రం మేఘలేఖేవ వార్షికీ ॥ 44.27 ॥

పుత్రస్తే వరదః క్షిప్రమ్ అయోధ్యాం పునరాగతః ।
పాణిభ్యాం మృదుసీనాభ్యాం చరణౌ పీడయిష్యతి ॥ 44.28 ॥

అభివాద్య నమస్యంతం శూరం ససుహృదం సుతమ్ ।
ముదాలశ్రుః ప్రోక్ష్యసి పునః మేఘరాజిరివాచలమ్ ॥ 44.29 ॥

ఆశ్వాసయన్తి వివిధైశ్చ వాక్యైః, వాక్యోపచారే కుశలాఽనవద్యా ।
రామస్య తాం మాతరమేవముక్త్యా, దేవీ సుమిత్రా విరరామ రామా ॥ 44.30 ॥

నిశమ్య తల్లక్ష్మణమాత్మవాక్యం, రామస్య మాతుర్నరదేవపత్న్యాః ।
సద్యశ్శరీరే విననాశ శోకః, శరద్గతో మేఘ ఇవాల్పతోయః ॥ 44.31 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే
చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః**

॥ ఫలశ్రుతిః ॥

ఆయుష్యమారోగ్యకరం యశస్యం సౌభ్రాతృకం ఋద్ధికరం సుఖం చ ।
శ్రోతవ్యమేతన్నియమేన సద్భిః ఆఖ్యానమోజస్కరమృద్ధికామైః ॥

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అథ శ్రీవాసిష్ఠ మహారామాయణే వాల్మీకీయే

ఉత్పత్తివ్రకరణే ఏకోననవ్తతితమస్సర్గః

శ్రీ వసిష్ఠ ఉవాచ

అథ వర్షసహస్రేణ, తాం పితామహ ఆయయా ।
దారుణం హి తపస్పిద్యై, విషాగ్నిరపి శీతలః ॥ 1॥

మనసైవ ప్రణమ్యైనం, సా తథైవ స్థితా సతీ ।
కో వరః క్షుచ్ఛమాయాఽలమ్, ఇతి చింతాన్వితాఽభవత్ ॥ 2॥

ఆస్పృతం ప్రార్థయిష్యేఽహం, వరమేకమిమం విభుం ।
అనాయసీ చాయసీ చ, స్యామహం జీవసూచికా ॥ 3॥

అస్యోక్త్యా ద్వివిధా సూచిః, భూత్వా లక్ష్మ్యా విశామ్యహం ।
ప్రాణినాం సహసర్వేషాం, హృదయం సురభిర్యథా ॥ 4॥

యథాభిమతమేతేన, గ్రసేయం సకలం జగత్ ।
క్రమేణ క్షుద్వినాశాయ, క్షుద్వినాశః పరం సుఖమ్ ॥ 5॥

ఇతి సంచింతయంతీం తామ్, ఉవాచ కమలాలయః ।
అన్యాదృశ్యాస్తథా దృష్ట్వా, స్తనితాభరవోపమమ్ ॥ 6॥

బ్రహ్మోక్తివాచ

పుత్రి కర్కటికే, రక్షః కులశైలాభ్రమాలికే ।
ఉత్తిష్ఠ త్వం తు తుష్టోఽస్మి, గృహాణాభిమతం వరం ॥ 7॥

కర్కట్యువాచ

భగవన్ భూతభవ్యేశ, స్యామహం జీవసూచికా ।
అనాయసీ చాయసీ చ, విధేఽర్పయసి చేద్వరం ॥ 8॥

శ్రీ హసిష్ఠ ఉవాచ

ఏవమస్త్వీతి తాముక్త్వా, పునరాహ పితామహాః ।
 సూచికా సోపసర్గా త్వం, భవిష్యసి విషూచికా ॥ 9॥

సూక్ష్మయా మాయయా, సర్వలోకహింసాం కరిష్యసి ।
 దుర్భోజనా దురారంభాః, మూర్ఖా దుఃస్థితయశ్చ యే ॥ 10॥

దుర్దేశవాసినో దుష్టాః, తేషాం హింసాం కరిష్యసి ।
 ప్రవిశ్యాత్ హృదయం ప్రాణైః, పద్మస్త్రీహోది బాధనాత్ ॥ 11॥

వాతలేఖాత్మికా వ్యాధిః, భవిష్యసి విషూచికా ।
 సగుణం విగుణం చైవ, జనమాసాదయిష్యసి ॥ 12॥

గుణాన్వితచికిత్సార్థం, మంత్రోఽయం తు మయోచ్యతే ।

బ్రహ్మశ్రీవాచ

హిమాద్రేరుత్తరే పార్శ్వే, కర్కటీ నామ రాక్షసీ ॥ 13॥

విషూచికాఽభిధానా సా, నామ్నాప్యన్యాయ బాధికా ।

తస్యాః మంత్రః ।

ఓం, హ్రీం, హ్రోం, రీం, రాం, విష్ణు శక్తయే నమః (3 సార్లు)

ఓం, నమో భగవతి, విష్ణుశక్తిమేనాం.

ఓం, హర హర, నయ నయ, పచ పచ, మథ మథ,

ఉత్పాదయ ఉత్పాదయ, దూరే కురు స్వాహా.

హిమవంతం గచ్ఛ, జీవ, సః, సః, సః,

చంద్రమండల గతోఽసి స్వాహా (3 సార్లు)

ఇతి మంత్రీ మహామంత్రం, న్యస్య వామకరోదరే ।

మార్జయేదాతురాకారం, తేన హస్తేన సంయుతః ॥ 14॥

హిమశైలాభిముఖ్యేన, విద్రుతాం తాం విచింతయేత్ ।

కర్కటీం కర్కశాక్రందాం, మంత్రముద్గరమర్దితాం ॥ 15॥

ఆతురం చింతయేచ్ఛంద్రే, రసాయన హృదిస్థితం ।
అజరామరణం యుక్తం, ముక్తం సర్వాధివిభ్రమైః ॥ 16॥

సాధకో హి శుచిర్భుత్వా, స్వాచాంతస్సుసమాహితః ।
క్రమేణానేన సకలాం, ప్రోచ్ఛినత్తి విషూచికామ్ ॥ 17॥

ఇతి గగనగతః, త్రిలోకనాథః,
గగనగసిద్ధగృహీత, సిద్ధమంత్రః ।
గతః, ఉపగతశక్రవంద్యమానః,
నిజపురమ్, అక్షయమ్, ఆయమ్, ఉజ్జ్వలశ్రీః ॥ 18॥

**ఇత్యార్షే శ్రీవాసిష్ఠమహారామాయణే వాల్మీకీయే ఉత్పత్తిప్రకరణే
విషూచికామంత్రకథనం నామ ఏకోనసప్తతితమస్కర్గః**

అథ ధన్వంతరి ధ్యానమ్

అచ్యుతానంత గోవింద, విష్ణో నారాయణామృత ।
రోగాన్మే నాశయాశేషాన్, ఆశు ధన్వంతరే హరే ॥ 1॥

ఆరోగ్యం దీర్ఘమాయుష్యం, బలం తేజో ధియం శ్రియం ।
స్వభక్తేభ్యోఽనుగృహ్లాంతం, వందే ధన్వంతరిం హరిమ్ ॥ 2॥

ధన్వంతరేరిమం శ్లోకం, భక్త్యా నిత్యం పఠన్తి యే ।
అనారోగ్యం న తేషాం స్యాత్, సుఖం జీవన్తి తే చిరమ్ ॥ 3॥

ఓం, నమో భగవతే వాసుదేవాయ, ధన్వంతరయే,
అమృతకలశహస్తాయ, వజ్రజలౌకహస్తాయ, సర్వామయవినాశనాయ,
త్రైలోక్యనాథాయ, మహావిష్ణవే స్వాహా. ఓం, వాసుదేవాయ విద్మహే,
సుధాహస్తాయ ధీమహి । తన్నో ధన్వంతరిః ప్రచోదయాత్ ।

అథ నవగ్రహవ్రాథనా

ఆరోగ్యం పద్మబంధుర్వితరతు, నితరాం సంపదం శీతరశ్మిః,
 భూలాభం భూమిపుత్రః, సకలగుణయుతాం వాగ్విభూతిం చ సౌమ్యః ।
 సౌభాగ్యం దేవమంత్రి, రిపుభయశమనం భార్గవః, శౌర్యమార్కిః,
 దీర్ఘాయుస్స్నేహికేయః, విపులతరయశః కేతుః, ఆచంద్రతారమ్ ॥
 అరిష్టాని ప్రణశ్యంతు, దురితాని భయాని చ ।
 శాంతిరస్తు శుభం మేఽస్తు, గ్రహాః కుర్వంతు మంగళమ్ ॥

అథ క్షమావ్రాథనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
 తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా
 బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ ।
 కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
 నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

శ్రీయః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
 శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

